

Formål med styringsdialogen

Udvalg for Børn og Skole havde inviteret til styringsdialog, hvor formålet var at dialogerne bidrog

- med viden og refleksioner, som Udvalg for Børn og Skole kan inddrage i 2. behandlingen af analysen
- til at kvalificere principper for organisering af specialtilbudsområdet
- med mulige handlinger ift. opmærksomhederne på specialtilbudsområdet

Dialogerne foregik i mindre grupper med udgangspunkt i fire spørgsmål:

- Hvilke refleksioner og input giver de tre principper for organisering af specialtilbudsområdet anledning til?
- Hvilke input og refleksioner har I i forlængelse af de syv opmærksomhedspunkter, som analysen peger på?
- Er der tematikker på specialtilbudsområdet og / eller i dynamikken mellem almen og special, I synes kalder på opmærksomhed?
- Hvad skal vi holde fast i / gøre mere af / udvikle videre på?

Deltagerkreds

Der deltog knap 50 personer i styringsdialogen. Følgende personer var inviteret:

- Udvalg for Handicap, Social og Psykiatri
- Furesø Handicapråd
- 1 forælder fra skolebestyrelsen på hver af kommunens skoler
- 1 forælder fra hver af kommunens gruppeordninger
- 2 elevrepræsentanter valgt af og blandt fælleselevrådets medlemmer
- 3 medarbejderrepræsentanter (fællestillidsrepræsentanterne for hhv. lærerforeningen, BUPL og FOA)
- 1 skoleinspektørrepræsentant
- 1 afdelingsleder for hver af kommunens gruppeordninger

Opsamling

Opsamlingen er struktureret efter de fire spørgsmål.

Hvilke refleksioner og input giver de tre principper for organisering af specialtilbudsområdet anledning til?

Gode lokale tilbud

- Vigtigt at vi har plads og ressourcer i kommunen til alle kommunens børn. Dog kan børnene have så specialiserede behov, så det bedste er et udenbys tilbud.
- Gode lokale tilbud er utroligt vigtigt. Lokalmiljøet er vigtigt.
- Godt lokalt tilbud, hvor man kan holde fast i sine sociale relationer. Mulighed for smidighed mellem almen og specialområdet.
- Det er vigtigt, at man specialiserer sig, så kompetencerne er samlet. Men det er også vigtigt, at man er tæt på sin eget skoledistrikt
- Vigtigt med specialiserede kompetencer. Kommunen har planlagt et 3-årigt kompetenceudviklingsforløb.
- Kompetencer er omdrejningspunktet på at vi lykkes
- Samle kompetencerne. Der skal ikke være små ad hoc afdelinger på alle skolerne. Hellere køre lidt længere til de samlede kompetencer.

- Heldigvis er vi en lille kommune, så afstandene bliver ikke store selvom man skal på tværs i de to byer.
- Der kan være langt fra Værløse til Farum, det er et vilkår, når man fjerner børn fra nærområdet. Skisma i det med ”nærmiljøet”, for det skal også være kompetente voksne. Fagprofessionelles kompetencer er vigtige.
- Forældrene er mobile, hvis de vurderer, at det er de bedste for deres børn – fra skolernes side er det vigtigt at kunne specialisere sig en lille smule for at sikre de rette kompetencer – vi kigger ikke længere kun på diagnoser men på funktionsniveau-
- Ikke dele gruppeordningen ud på alle skoler, da det vil udvande fagligheden, men også for at eleverne, kan spejle sig i hinanden uden at miste muligheden for at spejle sig i “almenbørnene”.
- Det fungerer godt, balance mellem at være i lokalt og tæt på almen og have de faglige kompetencer til disse børn.
- Fællesskaber – det er ikke kun en skole-ting. Det er formuleret i en skolekontekst. Men hvad med FFO, fritidstilbud mv. Hvordan kan vi sørge for det, kan vi tænke fritidstilbud ind, i stedet for at forældre er på nedsat tid, evt. med kompensation.

Så tæt på almenmiljøet som muligt

- Det er vigtigt at være tæt på almen og nærområde.
- Det er vigtigt, at man kan se at der er en vej tilbage til fællesskabet. Men svært i praksis.
- Fordelen ved at ligge på en almen skole er, at der er afprøvningsmuligheder i almen – har personalet de rette kompetencer på det – nødvendigt fokus på at tiltrække medarbejdere med de rette kompetencer – fokus på kompetenceudvikling
- Vigtigt at bo dør om dør med almenklasser særligt i de ældste klasser – letter overgangen fra special til almen. Udskolingsklasserne ligger dør om dør – lærerne underviser i både almen og special og kender dermed børnene
- Det er lettere for eleverne at blive sluset tilbage i almenklasse, når gruppeordningen ligger på skolerne.
- Oplever god energi, når lærerne på almen og gruppeordningen har et tæt samarbejde.
- Lejrskole, A-uger lagt sammen, og der opleves som en positiv effekt.
- Der kan forekomme konflikter mellem almenelever og gruppeordnings elever. Der skal være fokus på ressourcer, så dette kan afhjælpes.
- Der er mange elever, der profiterer af at være tæt på almen. Men der er også mange elever, der oplever at være udsat og talt negativt om.
- Godt med tæt på almenmiljøet, men når en dreng bliver flyttet til Værløse, så er han ikke i nærmiljøet.
- Forslag om, at der i kommunen kan være en kombination af gruppeordninger og en specialskole. På den vis kan man aflaste gruppeordningerne og give de elever, der ikke kan klare sig tæt på almen, en mulighed for et godt tilbud med specialiseret personale og mindre rammer.

Som en del af mangfoldige fællesskaber

- Det er super komplekst, da elevernes udfordringer er så differentierede. Skolerne skal indrettes individuelt, så eleverne kan deltage i det omfang, at de kan mestre det.
- Forståelsen for, hvad for nogle ressourcer skal der til for at opnå muligheden for mangfoldighed.
- Vigtig med åbenhed og ærlighed blandt forældre i forhold til elever i udfordrende situationer.
- Fællesskab skal italesættes blandt forældrene, da det er en helhed.
- Det er også vigtigt med mangfoldige fællesskaber blandt forældrene.
- Klassebetegnelsen er vigtig.

Generelt ift. principperne

- Principper: Ja tak. De overlapper lidt hinanden, hvad er forskellen?
- Svært at være uenig i, lettere sagt end gjort. Der er pres på gruppeordningerne.

- Drivkraften for de unge er at være en del af et fællesskab – ikke længere opdeling i diagnoser, men i unge der kan fungere sammen.
- Klassedannelsen vigtig – ikke så meget diagnosebaseret men børnene skal fungere sammen – det sociale fællesskab.
- Et større volumen giver flere handlemuligheder i forhold til sammensætning af børn.
- Oplever det er u hensigtsmæssigt, hvis det ikke er aldersvarende.
- Det kan være svært at komme ind i en gruppe, hvis man ikke har nogle at spejle sig i. F.eks. ene pige med mange drenge og piger, der er 3 år ældre.
- Hvordan kan piger opleve pigefællesskaber, selvom de går i en gruppeordning?
- Ordet Gruppeordning kan have klang af noget udvandet. Mange forældre forstår ikke ændringen og spørger; har vi ikke længere specialtilbud?
- Det er vigtigt at forældre og personale har stor indsigt i, hvilke tilbud kommunen har ift. at få visiteret børnene til de rigtige steder. Det er vigtigt, at børnene placeres rigtigt fra start.
- Nogle forældre bryder sig ikke om at tage imod et specialtilbud fra 0. klasse – de ønsker det ”normale” for deres børn – risiko for, at de så ikke får det rigtige tilbud fra start af og børnene derfor kommer ud i nederlag og for mange skoleskift.
- Nogle forældre oplever samarbejdsvanskeligheder i børnehaven, når institutionen peger på specialtilbud. Det kunne være en ide, at forældrene får talt med nogle forældre der har børn i en Gruppeordning, så forældrene oplever at det er værdifuldt at gå i en Gruppeordning og ikke et problem. Der bør være med støtte fx samtaler med de forældre, der skal have deres børn i en Gruppeordning.
- Et vigtigt princip der mangler: Man skal tage udgangspunkt i barnet: Tæt på barnets nærmiljø, mulighed for venner i gamle klasse, stabilitet omkring barnet. Hvad er barnets stemme, og hvordan får vi det til at ske?
- Den enkeltes behov skal afdækkes ordentligt.
- Diagnosen har en forklaringsværdi men må ikke være hele forklaringen.
- Kvalitet handler ikke kun om voksenkompetence eller diagnose-viden.
- Husk hele familien i fokus

Hvilke input og refleksioner har I i forlængelse af de syv opmærksomhedspunkter, som analysen peger på?

1 | Ligelig opgavefordeling og balanceret elevsammensætning

- Skeptisk i forhold til ligelig elevfordeling – vigtigt at være en del af det fællesskab, der er i nærområdet – ikke flytte børn, men sørge for at skolerne kan understøtte de børn, der bor i området –
- Basisholdene slipper for visitation
- Man skal kombinere gruppeordningen med en årgang.
- Fortsat have primære udfordringer samlet.
- Den balancerede elevsammensætning taler lidt imod at vi har brug for specialiserede miljøer til vores børn med specifikke særlige behov.
- Det giver god mening at man kører hen til det specialiserede.
- Det socioøkonomiske indeks ift. om man bor almennyttigt eller i privat bolig bør ikke være et parameter eller bruges til at drage konklusioner.

2 | Samspejlet med almenområdet

- Der skal være ressourcer til at der kan være smidighed mellem specialområdet og almen.

- Fokus på almenområdet efter corona – mange aktiviteter skal bygges op fra bunden af – det samme gælder sammenhængen mellem almen og special
- Styrke udslusning / overgang til almen, kortere vej, og måske ift. vejen til ungdomsuddannelse
- Mulighed for inklusion på egen skole. Der skal været taget højde for, at der er plads på almenområdet, hvor gruppeordningen ligger.
- Det er svært at lave tilbageslutning til ens distriktskole, hvis der er store afstande.
- Nogle elever kan udsluses men også fokus på, at nogle elever har bedst af et specialiseret tilbud hele vejen op
- Nogle gange er det svært og en barriere at inkludere, hvis det faglige niveau ikke matcher almenmiljøet. Desuden kan den fysiske indretning med individuelle arbejdsstationer være en spændetrøje ift. at kunne være med i den almene fysiske indretning, hvor man ikke har små individuelle arbejdsstationer.
- Inklusion/praktikker kan gøre, at flere almenelever kan få en bedre forståelse for de kammarater med særlige behov.
- Mere aktiv indlæring + mere undervisning, der kan imødekomme mangfoldigheden.
- Det smitter positivt af på almenpersonalet, at der på skolen er specialuddannede medarbejdere. Det højner niveauet på hele skolen.
- God veksling mellem faglighed og kompetenceudvikling ml. almen og gruppeordningen, det styrker lærerne på almenområdet
- Dem der er i specialtilbuddene har en mere pædagogisk tilgang og metoder end lærere i almenområdet. Det kan give god synergi og afsmittende på metoder i almenområdet. Særligt hvis vi skal integrere specialbørn i almenområderne
- Den brede palette af specialressourcer på alle skoler.
- Vejledningstimer, timer skal ud i almen klasser.
- KIL - medarbejdere – vigtig funktion i forhold til at lykkes i almen.

Se i øvrigt ”Hvad skal vi holde fast i / gøre mere af / udvikle videre på?” på side 6-7.

3 | *Styrket overgang til ungdomsuddannelse*

- Er der det rette støtte på ungdomsuddannelsen?
- Matcher ungdomsuddannelsen vores elever?
- Styrket overgang til Ungdomsuddannelse: Vigtigt med spejlinger, fx at unge fortæller om deres uddannelsesvej. Måske mere brobygning, der er mere målrettet fx via forældretnetværk. Måske noget frivillighjælp, der kan være mere til at skabe håndholdte praktikforløb, så overgangen til ungdomsuddannelsen bliver målrettet fra start.

4 | *Udvikling af de fysiske rammer*

- Er der nok pladser i gruppeordningerne? Det er en forudsætning for, at vi lykkes.
- Det er yderst vigtigt, at de fysiske rammer passer til elevernes antal og behov.
- Børn i specialtilbud kræver noget forskelligt og kræver plads, for at kunne trække sig fra fællesskabet.
- Plads til at gå i mindre grupper – hvad er der af tilbagetrækningsmuligheder?
- De sidder for tæt. Det er særligt enkelte gruppeordninger, der er ramt af pladsmangel.
- Nogle steder opleves lokalerne at være meget små og svære at indrette. Det er svært på nogle skoler, da det er svært at flytte murene.
- Hvis eleverne skal fastholdes i de interne tilbud eller have mulighed for at inkluderes tilbage i almen, skal rammerne være ordentlige for elever og medarbejdere.

- Skolelandbruget: Vigtigt at man ikke fylder for mange børn ind i tilbuddet, så det bliver udvandet – ønske om at opgradere mulighederne på Skolelandbruget, som understøtter arbejdet med eleverne.
- Fortaler for, at man ser på tilbud, hvor man bruger naturen mere – nogle børn vil profitere af dette.
- Vendepunktet (Solvangskolen) – et rum, hvor det er muligt at trække sig. Det fungerede godt, men det var en prøvehandling. Det var hårdt for skolebudgettet.

5 | *Tiltrækning og fastholdelse af kompetente medarbejdere*

- De rigtige kompetencer er ekstremt vigtigt, da det er det, der sikrer succes.
- Det er problematisk, at lønningerne til lærere og pædagoger i både almen og specialtilbud er markant lavere end i de tilstødende kommuner. Hvis vi ikke kan tiltrække kompetente medarbejdere i kommunen, vil vi hverken kunne arbejde forebyggende i almenområdet eller kunne opretholde kvaliteten i gruppeordningerne.
- Svært at rekruttere og fastholde relevante kompetencer. Der bør være en kæmpe indsats for at fastholde personalet!
- Vi kan ikke konkurrere på løn. Lønningerne på specialområdet i Furesø er ikke konkurrencedygtige. Vi prøver at konkurrere på andre parametre, men det er svært. Andre steder satses der hårdt på kompetenceudvikling, så når der kommer nye folk, så kommer de også med gode kompetencer.
- Fokus på kompetenceudvikling og kurser.
- Kompetenceudvikling bl.a. gennem co-teaching.
- Der bør være supervision for personalet i gruppeordningerne.
- Flere mellemformer, mere sidemandsoplæring, og bruge hinandens kompetencer på tværs af skoler, fx praktikudveksling. Elevperspektiv: dårlig ide, da fast lærer-elevrelation er afgørende for trivsel og læring. Men der sker en udvikling – en åbenhed for, at man kan være lærer på en anden måde, særligt blandt de nye lærere.
- Fokus på hyppige udviklingssamtaler med personalet, så man oplever, at der er mulighed for udvikling.

6 | *Justering af elevsammensætningen i to gruppeordninger*

- Bestyrelsen på Lyngholm er ikke interesseret i, at ”deres” gruppeordningerne flyttes, fordi Lyngholm har arbejdet meget med integration af gruppeordninger.
- Lyngholmskolen ønsker, at F-klasserne starter i 6. klasse, så de følger skolens struktur i almen med et børnemiljø og et ungemiljø.
- Undring ift. setup omkring sprog/læse-klasser: Hvorfor et planlagt skoleskifte?
- Har besøgt begge ordninger – måske starte tidligere på Lyngholm således at nærheden mellem almen og special starter tidligere – målrettet indsats med de rette kompetencer

7 | *Styring af området*

- Tiden kan være lang fra man begynder med mistro til man får plads i en gruppeordning.
- Visitationsproces – den er meget lang, personalet er meget alene. Elev i almen, hvor der er lang proces før barnet visiteres til special: Hvordan kan det undgå at påvirke forældre, barnet, trække hele klassen ned i den periode.
- Det udfordrende er processen op til, hvad skal der ske/hvad skal der til, og hvordan opfylder vi det. Fra oplevelsen af, at der er et behov, der ikke bliver opfyldt til det egentligt bliver opfyldt.
- Opmærksom på at processen kan være for langtrukket eks. udad reagerende elev, der kan forværre sin egen trivsel og klassens trivsel.
- Det kan være svært at komme igennem systemet som forælder med et barn med særlige behov.
- Mellemformer kan være med til at understøtte inklusion af børn fra gruppeordningerne. Nogle forældre er bekymrede for mellemformerne, fordi det kan være et vakuum for at komme videre til et specialtilbud. Det skal defineres.

- Når man er visiteret, hvorfor kan man så ikke bibeholde ressourcen i almen? Penge skal også retur med tilbagevisitering.
- Københavns Kommune: ”skoleflex” og ”BUF flex”: Pengene følger barnet. Ved skoleflex-ordningen sendes 75 procent tilbage til almenskolen ved visitation. BUF-flex ender ofte i segregeret tilbud.
- Det sårbare i enkeltintegration er, at så kan det ene barn have 10 timer og det andet barn 8 timer, og forældrene kan have en opmærksomhed på, at barnet har ”krav” på de timer. Det er svært, når man sætter timer på støtten, for så er fokus på den enkelte I stedet se samlet på de timer, som 2-3 børn i en klasse udløser.
- Fleksible puljer hos de voksne, færre voksne med mange timer. I stedet for at timer er fordel på mange voksne, fordi udgangspunktet er at få skemaet dækket ind.
- Definere hvad er det for nogle behov, der er på de enkelte skoler. Hvordan kan man lave vurderinger ud fra hver enkelt skole.
- Kunne man regulere i distrikterne? Samtidig vigtigt at kompetencerne er samlet.

Er der tematikker på specialtilbudsområdet og/eller i dynamikken mellem almen og speciel, I synes kalder på opmærksomhed?

- Processen fra dårlig trivsel til god trivsel. Der går for lang tid, og processen er for tung og påvirker elev, familie og klassen.
- Skolevægning – coronalæring – frihedsgraden på skolen, hvordan kan vi tænke ud af rammen, og f.eks. have nogle børn der deltager virtuelt men stadig er en del af fællesskabet?
- Børn med skolevægning kommer næsten altid fra almen, men de kommer sjældent tilbage i almen.
- Vi skal være dygtige til at opspore tidligt og sætte ind tidligt, hvad er det der gør, at børn får skolevægning?

Hvad skal vi holde fast i / gøre mere af / udvikle videre på?

- Vi kan ikke snakke specialtilbud uden at snakke almenområdet
- Hvordan kan vi holde flere børn i almen området? Nøglen ligger der.
- Om 5 år vil vi se tilbage på, hvordan vi håndterede fordobling i behov. Det er det afgørende.
- Når behovet ændres så hurtigt som det gør, hvordan kan vi så ændre den eksisterende ramme? Vi er nødt til at styrke almen.
- Det største behov for nye indsatser er på almenområdet – vigtigt at få fællesskabet til at fungere i almen
- Vi skal gøre mere for at udvikle den pædagogiske praksis i almen, så færre bliver visiteret til gruppeordningerne.
- Det er rammerne for skolerne, der modvirker reel inklusion, krav og timetal, læringsplan, mål og præstationskrav tager dagsordenen.
- Skoledagens længde, flere krav, projektarbejde. Krav om det og det. Spænder vi elastikken for hårdt?
- Vi er ikke gode nok til at lave en børneparat skole. Flere og flere ekskluderes. Det er en investering.
- Alle børn lærer forskelligt, vi skal væk fra at være for kategoriserende i forhold til børnene.
- Mere bevægelse i skolerne og mere ud i naturen, igen rammerne i skolerne skal være anderledes
- Kompetenceudvikling bl.a. gennem co-teaching,
- Ressource til to voksenordning i klasserne
- Metodekrav og pædagogisk vejledning / støtte til lærerne
- Lærer / pædagog samarbejde. Pædagoger kan noget i denne sammenhæng.
- Hvordan kan man hjælpe lærerne med at kunne klare opgaven bedre.
- Oplever at lærerne ikke kan overskue at gå ind i en kompetenceproces og pædagogisk vejledning

- Udfordringer i antallet af voksne og de voksnes kompetencer i almenområdet – almenområde er blevet meget bredt – ikke enig i at færre skal have en særlig indsats – den særlige indsats skal komme tidligt og almenmiljøet skal være stærkt nok med de rette kompetencer – godt eksempel på video, men også oplevelser med børn, der kommer ud i almen og ikke oplever de rette kompetencer der – mødes af forskellige lærere og vikarer, som ikke kender barnets baggrund
- Almen områdets psykologiske kompetencer/ressourcer fungerer ikke godt nok, der er ikke nok fokus til at forebygge og starte en indsats tidligere
- Hvordan mødet mellem almen + special bliver en integreret del af almen.
- Flere støtte ressourcer til elever direkte på skolerne, lad være med at spare, bliv frikommune
- Nest: Når vi nu har de erfaringer omkring struktur af skoledagen, hvorfor trækker vi den så ikke ind i almen-miljøet. Børn er bare anderledes nu, end de har været tidligere.
- Nest- klasser kan være en god løsning ift. spejlinger og at være tæt på almenmiljøet. På sigt er Nest- klasser ikke dyrere end gruppeordninger. Der skal både være kompetencer, lokaler og elever for at få det til at lykkes.
- Melleform som et alternativ til at skulle helt væk fra almen
- Melleformer en god idé, men juridisk er det på kanten – sørge for at de lever op til kravene og sikrer børnenes retssikkerhed
- Det er en god løsning med små lokale tilbud så alle kan være i lokalområdet.
- I samarbejde med vej og park skal der oprettes et melleformstilbud a la skolelandbruget, hvor elever kan arbejde med de områder, der findes inden for feltet.
- Kig på de fysiske rammer – hvilke muligheder er der for at kunne trække sig tilbage
- Pas på med at ryste posen, stamklasser er vigtige, siger elevperspektiv
- Corona har også givet nogle nye ting – få velkoordinerede voksne omkring klasserne – giver tryghed og forudsigelighed for børnene
- For meget holddeling i almen, det er svært at navigere i så mange kontekster.
- Omsorg, tryghed og nærhed, hvis det er på plads, så kan vi gøre meget.